

STUDIUL FAUNEI DE INSECTE DĂUNĂTOARE LA ORGANELE FLORICOLE ALE SPECIEI *IRIS* *HALOPHILA*

RESEARCH UPON THE PEST FAUNA OF THE *IRIS HALOPHILA*

Marinela BĂDEANU

Universitatea de Științe agricole și de Medicină veterinară Iași

Rezumat: *Iris halophila* Pall. este irisul galben de baltă. El crește prin zăvoaie, lunci, uneori chiar pe terenuri sărăturoase. În colecția didactică a U.S.A.M.V.-Iași există peste 40 de taxoni ai acestei specii cu talie diferită și înflorire eșalonată care sunt vizități în mod constant de o serie de dăunători care afectează organele florale și semințele. Aceste specii de dăunători fac obiectul prezentei lucrări.

MATERIALUL ȘI METODA DE LUCRU

Plantele de *Iris halophila* Pall. din colecția didactică au fost urmărite periodic pe toată perioada înfloritului, pentru a se stabili speciile de insecte dăunătoare la organele florale, momentul apariției lor și intensitatea atacului. Pentru aceasta săptămânal florile de la cei 40 de taxoni de iris au fost examinate, insectele găsite au fost determinate, numărate și înregistrate într-o fișă de observații periodice. Separat înainte de înflorit, respectiv în luna aprilie și după perioada înfloritului, adică în intervalul iunie- septembrie au fost verificate plantele bilunar pentru a stabili existența altor dăunători, evoluția și intensitatea atacului produs de speciile dăunătoare la semințe.

REZULTATE OBȚINUTE

În urma observațiilor periodice care au fost efectuate în colecție timp de mai mulți ani succesiv, s-a constata că taxonii de *Iris halophila* Pall. sunt vizitați constant de următoarele specii de dăunători: *Palomena prasina*-ploșnița polifagă și *Valvus haemipterus*- ploșnița pășunilor, ambele specii din ordinul *Heteroptera*, fam. *Scutelleridae*, *Oxythyrea funesta*- gândacul florilor, din ord. *Coleoptera*, fam. *Scarabaeidae*, *Ceothorrhyncus punctiger*- gărgărița semințelor de composite, din ord. *Coleoptera*, fam. *Curculionidae*, de diferite specii ale genului *Malachyus* spp. Și *Apion* spp., din ord. *Coleoptera*, fam. *Curculionidae*.

Oxythyrea funesta- Gândacul florilor (*Coleoptera*- *Scarabaeidae*) este un dăunător foarte periculos pentru organele florale. Adultul are culoare neagră și este lucios, lungimea corpului este de 9- 12 mm. Pe elitre, pigidiu și abdomen are pete albe. Larva este albă- gălbuie, cu capul brun și are 14- 16 mm lungime. Daunele sunt produse de adult care se hrănește cu organele florale, uneori chiar cu sepale, fiind activ în intervalul mai-iunie. Uneori el poate distruge până la 100% din flori.

Ceuthorrhyncus punctiger- gărgărița semințelor de composite (Coleoptera- Curculionidae) este de culoare neagră, dorsla acoperit cu solzi bruni- cafenii, cu corpul de 2,0- 2,5 mm lungime. Posterior, pe scutel prezintă o pată formată din solzi albicioși. Larva este apodă, eucefală, de 3,5 mm lungiem. Daune produc atât adulții cât și larvele. Adultul este activ în perioada mai- iunie,el se dezvoltă pe seama organelor florale și a capsulelor abia formate. Larvele se dezvoltă în iulie- august pe seama semințelor. Se retrag pentru hibernare în sol dar un procent redus de indivizi ierneză în interiorul semințelor.

*Palomena prasina*L.- ploșnița polifagă (*Heteroptera - Scutelleridae*). Adultul are corpul de culoare verde, lung de 11,0- 14,0 mm. Prezintă o generație pe an și ierneză în stadiul de adult în frunzișul din câmp, parcuri, păduri. Este o specie polifagă, întâlnită frecvent pe gramineele spontane din pășuni și fânețe. Se întâlnește sporadic și pe plantele de iris din lunci și fânețe, pe organele aeriene ale plantelor.

Apion malvae- gărgărița mică a semințelor de nalbă (Coleoptera- Curculionidae). Adultul are corpul de culoare neagră, cu picioarele și elitrele galbene. Lungimea corpului este de 1,5- 2,0 mm. Masculul are un rostru scurt, robust,iar femela are un rostru lung, subțire și ușor curbat. Larva este apodă și eucefală, cu corpul de culoare albă iar capsula cefalică galbenă. Lungimea corpului larvei este de 2,0 mm. Prezintă o generație pe an și ierneză ca adult în sol. Este activă toată vara, din mai și până în octombrie. Daune produc atât adulții cât și larvele. Adulții se hrănesc pe seama aparatului foliar iar larvele se hrănesc cu semințe. Specia a fost întâlnită accidental pe plantele de iris, datorită vecinătății cu diferite specii de nalbă.

Tabelul 1

Principalele specii de insecte recoltate de la iris în perioada 2000-2004

Nr. crt.	Denumirea speciei	2000	2001	2002	2003	2004
1.	<i>Ceuthorrhyncus punctiger</i>	2875	3297	3927	2738	2818
2.	<i>Ohythyrea funesta</i>	720	614	711	434	518
3.	<i>Palomena prasina</i>	43	51	61	47	40
4.	<i>Valvus haemipterus</i>	40	19	27	35	18
5.	<i>Apion malvae</i>	3	2	-	-	1
6.	Total indivizi	3681	3983	4726	3252	3395

Din tabelul de mai sus reiese că specia dominantă, care a fost întâlnită în mod constant în toți cei cinci ani de observații este *Ceuthorrhyncus punctiger*, prezentă în număr relativ mare atât ca adult pe organele florale cât și pe capsulele abia formate, sau ca larvă în interiorul semințelor.

Tabelul 2

Ponderea procentuală afecțării specii colectate și evoluția sa în timp

Nr. crt.	Denumirea speciei	2000	2001	2002	2003	2004
1.	<i>Ceuthorrhyncus punctiger</i>	78%	82,8%	83%	84,2%	83%
2.	<i>Oxythyrea funesta</i>	19,5%	15,4%	15%	13,3%	15,2%
3.	<i>Palomena prasina</i>	1,1%	1,2%	1,3%	1,5%	1,2%
4.	<i>Valvus haemipterus</i>	1,0%	0,4%	0,70%	1,0%	0,5%
5.	<i>Apion malvae</i>	0,4%	0,2%	-	-	0,1%

Tabelul 3

Evoluția atacului produs de *Ceuthorrhyncus punctiger* la capsule

Nr. crt.	Anul	2000	2001	2002	2003	2004
1.	Nr. Capsule atacate	60 din 400	59/400	81/400	40/400	48/400
2.	% capsule atacate	15%	15%	20%	10%	12%
3.	Nr. Indivizi hibernanți	180	122	120	29	18
4.	% indivizi hibernanți în capsule	6,26%	3,7%	3,0%	1,06%	0,64%

CONCLUZII

1. Taxonii de Iris halophila sunt vizitați pe parcursul perioadei de vegetație de numeroase specii de insecte, din diferite ordine: Coleoptera, Heteroptera, Hymenoptera și Thysanoptera.

2. Cele mai întâlnite specii și care produc daune organelor florale sau semințelor sunt *Ceuthorrhyncus punctiger*, gărgărița semințelor de composite (Coleoptera- curculionidae) și *Oxythyrea funesta*, Gândacul florilor (Coleoptera- Scarabaeidae).

3. Aceste două specii sunt constant întâlnite la iris, specia eudominantă fiind *Ceuthorrhyncus punctiger* cu o prezență de peste 75% în fiecare an, urmată de *Oxythyrea funesta* prezentă în procent de peste 15%.

4. Procentul de capsule atacte este relativ modest, variind între 10-20% și fiind determinat și de condițiile climatice din perioada respectivă.

5. Se constată o abatere a speciei de la biologia sa clasică, astfel că un număr redus de indivizi, în general între 1-6% ierneză în interiorul capsulelor

BIBLIOGRAFIE

1. **Bobîrnac B., și colab., 1997** - *Dăunătorii plantelor tehnice și combaterea lor*. Ed. Dova.
2. **Matilda Lăcătușu, Pisică C., 1980** - *Biologia dăunătorilor animalii*. Ed. Didactică și Pedagogică, București.
3. **Mititiuc M., și colab., 2000** - *Bolile și dăunătorii plantelor medicinale și aromatice*. Ed. Universității „Al. I. Cuza” Iași.
4. **Perju Teodosie, 1999** - *Dăunătorii organelor de fructificare și măsurile de combatere integrată* Ed. Ceres, București.